

**УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ**

Нескуба Тетяна Володимирівна

УДК: 658.5.:656.2.001.73

**СТРАТЕГІЯ ПІДПРИЄМСТВА ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ В
УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ГАЛУЗІ**

спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків-2011

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Українській державній академії залізничного транспорту
Міністерства інфраструктури України

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Дейнека Олександр Георгійович,
Українська державна академія залізничного
транспорту, завідувач кафедри менеджменту на
транспорті.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Позднякова Любов Олексіївна,
Українська державна академія залізничного
транспорту, завідувач кафедри економіки
залізничного транспорту;

кандидат економічних наук, доцент
Гненний Микола Василійович,
Дніпропетровський національний університет
залізничного транспорту ім. В.А. Лазаряна,
завідувач кафедри економіки та менеджменту.

Захист відбудеться „18” жовтня о 15:00 годині на засіданні спеціалізованої
вченої ради Д 64.820.05 в Українській державній академії залізничного
транспорту за адресою: м. Харків, пл. Фейєрбаха, 7, ауд. 3.501.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Української державної академії
залізничного транспорту за адресою: 61050, м. Харків, пл. Фейєрбаха, 7, ауд.
2.209.

Автореферат розіслано "16" вересня 2011 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

І.В. Чорнобровка

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Висока стратегічна значимість залізничного транспорту в Україні вимагає особливого підходу до проблеми підвищення розвитку та конкурентоспроможності його основних функціональних господарств та підприємств. Особливості діяльності структурних підрозділів залізничного транспорту вимагають пошуку оптимальної методологічної основи проведення їх стратегії, що має враховувати специфіку діяльності кожного з них і орієнтуватися на європейські стандарти.

Проблема вибору стратегічних альтернатив для підприємств залізничного транспорту в умовах реформування галузі є провідною в роботах багатьох вітчизняних науковців та спеціалістів, а саме: Аксьонова І.М., Васильєва О.Л., Воловельської І.В., Гненного М.В., Данько М.І., Диканя В.Л., Дейнеки О.Г., Єфименко Т.І., Зубенко В.О., Кулаєва Ю.Ф., Лашка А.Д., Макаренка М.В., Мельник В.О., Мукмінової Т.А., Позднякової Л.О., Олійника Г.Ю., Сергієнка М.І., Цветова Ю.М., Шалі О.Г., Шинкаренка В.Г. та ін. Основний зміст наукових робіт виходить з пошуку вирішення питання стратегічного розвитку залізничного транспорту і його підприємств з метою підвищення їх конкурентоспроможності, дослідження стратегій реструктуризації в залізничному транспорті. Проте невирішеним залишається питання стратегічного розвитку структурних підрозділів функціональних господарств, як основної господарської одиниці діяльності галузі.

Забезпечення потреб вантажовласників та державних підприємств в надійності та зростанні швидкості вантажних перевезень визначає необхідність належної уваги до структурних підрозділів вагонного господарства. Основними задачами діяльності названих підприємств є безперебійне функціонування рухомого складу після здійснення ремонту та технічного обслуговування, безпека руху вантажних потягів та забезпечення плану перевізного процесу. Зростання конкурентоспроможності залізничного транспорту України можливе лише за умов проведення ефективного стратегічного планування на відокремлених підрозділах галузі.

У зв'язку з цим актуальним стає реалізація стратегії реструктуризації структурних підрозділів залізничного транспорту в умовах проведення структурних перетворень галузі, виходячи з їх принадності до функціональних установ та господарств.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до Закону України «Про залізничний транспорт» (від 04.07.96 р. № 273/96-ВР), Концепції державної програми реформування залізничного транспорту (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 р. № 651-р), Держбюджетною договірною темою «Трансформація відносин власності на залізничному транспорті в умовах реформування галузі» за замовленням Міністерства транспорту та зв'язку, номер державної реєстрації 0107U000345, шифр теми 37/2-07Б на етапі «Аналіз сучасного економічного стану на залізницях України. Розробка пропозицій щодо напрямів реформування галузі та економічних умов виділення конкурентного середовища на залізничному транспорті».

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є визначення теоретико-методичних та практичних підходів щодо розробки та реалізації стратегії реструктуризації структурних підрозділів вагонного господарства залізничного транспорту в умовах трансформаційних змін галузі.

Мета обумовлює вирішення наступних завдань:

- визначити основні поняття процесів трансформації в діяльності залізничного транспорту та його структурних підрозділів;
- обґрунтувати основні положення реформування залізничного транспорту, що визначають напрями стратегії реструктуризації його структурних підрозділів;
- внести пропозиції щодо формування законодавчого і нормативно-правового забезпечення діяльності структурних підрозділів в умовах реформування галузі;
- удосконалити механізм стратегії реструктуризації відокремлених підрозділів залізничного транспорту в умовах його реформування;
- науково обґрунтувати заходи реструктуризації вагонних депо в умовах реалізації Програми реформування (ринкової трансформації) залізничного транспорту;
- визначити основні засади функціонування структурних підрозділів за умов реалізації стратегії реструктуризації.

Об'єктом дослідження виступають соціально-економічні процеси, які відбуваються на підприємствах залізничного транспорту в умовах проведення реформування.

Предмет дослідження – удосконалення теоретичних та методичних основ стратегічного управління підприємствами залізничного транспорту з метою підвищення ефективності його роботи.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених у дисертаційній роботі задач були використані методи: *метод порівняльного та статистичного економічного аналізу* – для визначення місця та надання оцінки сучасного стану залізничного транспорту, виявлення сучасних економічних проблем функціонування вагонного господарства та його підприємств зокрема; *методи логічного узагальнення та моделювання* – для узагальнення та обґрунтування основних пропозицій по стратегії вагонного депо в умовах реформування залізничного транспорту; *організаційно-розпорядчий метод* – для побудови організаційної структури управління вагонним господарством в умовах реформування галузі; *метод теорії ймовірності* – для обґрунтування прогнозних показників діяльності структурних підрозділів вагонного господарства; *методи прийняття рішень та системний підхід* – для вибору стратегії діяльності вагонного депо в умовах реформування залізничної галузі; *графічний метод* – для представлення результатів проведених досліджень; *абстрактно-логічний метод* – для теоретичного узагальнення та формулювання висновків.

Інформаційною базою для наукового дослідження стали роботи вітчизняних і закордонних науковців і спеціалістів, що присвячені проблемі реструктуризації підприємств залізничного транспорту і його реформування, Закони України стосовно діяльності залізничного транспорту та його підприємств, статистична база

Міністерства транспорту та зв'язку України (зараз Міністерство інфраструктури), Державного комітету статистики України, Укрзалізниці, матеріали урядових та міністерських програм.

Наукова новизна отриманих результатів. Найбільш важливі результати дослідження, що містять елементи наукової новизни, полягають у наступному:

удосконалено:

- механізм стратегії реструктуризації структурних підрозділів вагонного господарства залізничного транспорту, який, на відміну від загальних моделей реалізації стратегій на підприємствах, побудований згідно з функціональними положеннями діяльності структурних підрозділів вагонного господарства і враховує заходи, що здатні підвищити їх конкурентоспроможність та інвестиційну привабливість;

- структуру управління вагонним господарством залізничного транспорту, що має забезпечити ефективну діяльність галузі в умовах реформування та підвищити інвестиційну привабливість його структурних підрозділів для приватного капіталу за рахунок розмежування функцій експлуатаційної і ремонтної діяльності;

- процеси управління структурними підрозділами вагонного господарства, що виходять з розділення експлуатаційної та ремонтної діяльності і на відміну від існуючих враховують сучасні підходи менеджменту щодо ефективності їх діяльності в ринкових умовах господарювання і здатні забезпечити стійку та безперебійну роботу залізничного транспорту;

набуло подальшого розвитку:

- визначення основних понять процесів трансформації, а саме «реформування залізничного транспорту», «реструктуризація підприємства залізничного транспорту», що виходять з аналізу системи їх взаємодії згідно із структурними змінами, які відбуваються на підприємствах залізничного транспорту;

- внесення пропозицій щодо формування законодавчого і нормативно-правового забезпечення реструктуризації структурних підрозділів в умовах реформування галузі, що, на відміну від існуючих, мають забезпечити економічну основу функціонування підприємств на початковому етапі структурних перетворень та ефективну діяльність в умовах ринкової економіки;

- економічні підходи до покращення використання основних виробничих фондів структурного підрозділу залізничного транспорту в умовах його реформування, що, на відміну від існуючих, враховують структурні зміни вагонного господарства (розділення експлуатаційної і ремонтної діяльності) і мають забезпечити покращення показників їх використання в умовах структурних перебудов.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що розроблені рекомендації та пропозиції, а також сформовані висновки дисертаційної роботи, використовуються при проведенні реструктуризації вагонного господарства та його структурних підрозділів, зокрема вагонних депо, що дозволить адаптувати їх діяльність до нових умов господарювання при реалізації трансформаційних змін на залізничному транспорті.

Розроблені рекомендації щодо оптимізації діяльності вагонного господарства Донецької залізниці через інтеграцію вагонних депо Дебальцеве-сортувальне і

Щотове взяті до уваги керівництвом господарства Донецької залізниці та частково реалізуються (акт впровадження від 30.09.2010).

Запропонований бізнес-план з диверсифікації діяльності підприємства успішно реалізується у вагонному депо Дебальцеве-сортувальне (акт впровадження від 15.07.2010).

Результати дисертаційного дослідження використовуються в навчальному процесі на кафедрі «Менеджмент на транспорті» Української державної академії залізничного транспорту при викладанні дисципліни «Стратегічний менеджмент», «Інноваційний менеджмент», «Планування на підприємствах залізничного транспорту», а також в структурних підрозділах Інституту перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів (ІППК) УкрДАЗТ (акт впровадження від 12.01.2011).

Особистий внесок здобувача. Всі наукові висновки і результати, практичні рекомендації, надані в дисертаційній роботі, отримані автором самостійно. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в роботі використані лише ті положення та ідеї, що є результатом особистих досліджень. Так, у статті [1] визначені основні підходи до реформування вагонного господарства залізничного транспорту, в статті [3] пропонуються удосконалені підходи побудови стратегії підприємства залізничного транспорту, у роботі [9] визначені роль та місце вагонів робочого парку.

Апробація результатів дисертації. Основні положення, результати та висновки дисертаційної роботи доповідалися та отримали позитивну оцінку на VI та VII міжнародних наукових конференціях «Проблеми економіки транспорту», м. Дніпропетровськ, 2007-2008), були представлені на III Міжнародній науково-практичній конференції «Тенденції розвитку економіки і формування сучасної системи управління зовнішньоекономічними зв'язками підприємства» (30-31 березня 2007 г., м. Симферопіль), на IV науково-практичній конференції «Проблеми міжнародних транспортних коридорів та єдиної транспортної системи України» (м.Коктебель, 2008), на III Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми економіки та управління на залізничному транспорті» (м. Судак, 2008).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження опубліковані автором у 13 наукових працях. Загальний обсяг публікацій становить 1,8 друк. арк., з них особисто автору 1,4 друк. арк.

Структура та обсяг роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, додатків та переліку використаної літератури. Основний зміст роботи викладено на 166 сторінках. Робота містить 31 таблицю, 59 рисунків, 14 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтована актуальність теми дисертації, сформульовано мету і задачі дослідження, об'єкт, предмет, теоретичні і методологічні основи дослідження, визначено наукову новизну та практичну значимість одержаних результатів, наведена інформація щодо апробації роботи, публікаціям і впроваджені результатів дослідження.

У першому розділі дисертації «**Теоретичні та методичні підходи до реалізації стратегії реструктуризації структурних підрозділів залізничного транспорту в умовах його реформування**» обґрунтовано застосування стратегії реструктуризації структурного підрозділу залізничного транспорту, запропоновано визначення понять процесів трансформації для підприємств залізничного транспорту, вивчено світовий досвід їх використання на залізничному транспорті, проведено аналіз і надано пропозиції щодо формування законодавчої і нормативно-правової бази діяльності структурних підрозділів в умовах структурних перебудов галузі.

Акцентовано, що проблеми діяльності структурних підрозділів на сучасному етапі функціонування залізничної галузі вимагають проведення ряду заходів, спрямованих адаптувати їх діяльність до ринкових умов господарювання та забезпечити ефективність діяльності в умовах трансформаційних змін. В якості головного інструменту досягнення поставленої мети запропонована реалізація стратегії реструктуризації функціональних господарств залізничного транспорту та їх структурних підрозділів в межах проведення реформування галузі.

Виходячи з аналізу основного документу ринкової трансформації залізничного транспорту, Концепції державної програми реформування залізничного транспорту, встановлено, що «перетворення» залізничної галузі побудовано на реалізації «реформування» на макрорівні за допомогою «реструктуризації» на мікрорівні. Вважається, що в якості процесу ринкової трансформації залізничного транспорту реалізується комплекс різнобічних взаємопов'язаних перебудов галузі та його функціональних господарств і структурних підрозділів, які спрямовані на підвищення ефективності діяльності залізничного транспорту згідно із світовими нормами господарювання.

Виходячи з цього, визначені і запропоновані поняття: *реформування залізничного транспорту України* – це комплекс економічних, функціональних, правових, соціальних та інноваційних заходів, спрямованих на подолання кризового становища в діяльності залізничного транспорту та підвищення його конкурентоспроможності перед іншими видами транспорту через реструктуризацію його підприємств з метою адаптації їх до ринкових умов; *реструктуризація підприємства залізничного транспорту* – це комплекс заходів щодо змін в структурі управління та функціонування підприємства, з метою зростання ефективності їх діяльності і адаптації до макроекономічної ситуації та сучасних вимог ринкової економіки через підвищення конкурентоспроможності.

Розроблено класифікацію процесу реструктуризації за видами та встановлені, саме ті, що здатні бути ефективно реалізованими в структурних підрозділах залізничного транспорту (рис.1).

Доведено: головним інструментом досягнення поставлених проблем є реалізація етапів стратегічної реструктуризації, що стає узагальнюючим процесом «перетворення» підприємства з метою підвищення економічної діяльності структурних підрозділів залізничного транспорту в умовах його реформування.

Рис. 1 Класифікація визначення виду реструктуризації на підприємствах залізничного транспорту

Вивчення світового досвіду реформування підприємств залізничного транспорту надано у вигляді аналізу впроваджених заходів на різних рівнях: державному, господарства та структурних підрозділів. Враховуючи деякі умови сучасного розвитку підприємств, можливими для реалізації при реструктуризації структурних підрозділів вагонного господарства визначені основні стратегії реструктуризації підприємств світових залізниць. Зауважено, що найбільш прийнятним є досвід реструктуризації структурних підрозділів залізниць США, де відмічається позитивний ефект від запроваджуваних реформ.

В процесі аналізу економічної складової вітчизняної законодавчої та нормативно-правової бази діяльності структурних підрозділів залізничного транспорту в період його реформування виявлено два рівні проведення змін: загальнодержавний (Закон України «Про природні монополії»); транспортний (Закон України «Про транспорт», Закон України «Про залізничний транспорт та ін.»).

Пропонується, що для визначення порядку проведення перетворень необхідним є створення Міністерством інфраструктури України та затвердження Кабінетом Міністрів України Проекту Концепції реформування для кожного окремого господарства згідно із специфікою його функціонування.

Встановлено, що реалізація стратегії реструктуризації вагонного господарства залізничного транспорту через розмежування функцій експлуатаційної та ремонтної діяльності вагонних депо, вимагає внесення змін до окремих пунктів Положення про діяльність вагонних депо. Даним документом визначено основні положення діяльності підприємств в якості структурних підрозділів вагонного господарства. У зв'язку з цим був зроблений комплексний аналіз.

У другому розділі **«Сучасний стан та комплексна діагностика структурного підрозділу залізничного транспорту»** пропонується визначення основних положень реформування залізничного транспорту згідно його функціональних господарств, надано аналіз господарської діяльності вагонного господарства Донецької залізниці, за допомогою якого з'ясовані передумови проведення реструктуризації його структурних підрозділів, запропонована його комплексна діагностика структурного підрозділу з метою виявлення сильних і слабких місць його діяльності при реалізації стратегії реструктуризації.

Зазначено, що реструктуризація структури управління залізничного транспорту буде відзначена рядом змін в особливостях функціонування основних виробничих господарств (табл. 1).

В ході дисертаційної роботи надано аналіз існуючої централізованої системи управління вагонним господарством залізничного транспорту, де визначені її переваги та недоліки з боку діяльності структурних підрозділів, розкрито зміст заходів, необхідних для впровадження задля вирішення існуючих проблем в діяльності.

З метою побудови обґрунтованої структури управління вагонним господарством проведено аналіз господарчої діяльності вагонного господарства за період з 2006 по 2010 рр. включно. Згідно отриманих результатів встановлено основні цілі реформування структури управління вагонним господарством Донецької залізниці (рис.2).

Зміни в структурі управління основних виробничих господарств на третьому етапі реформування залізниць

Виробниче господарство залізничного транспорту	Характерні зміни в структурі управління на третьому етапі реформування галузі
Вагонне господарство	Розділення в організаційній структурі експлуатаційної та ремонтної складових діяльностей господарства
Пасажирське господарство	Реорганізація підприємства пасажирських перевезень на підприємство з перевезення пасажирів у далекому сполученні (дочірнє підприємство ДАК «УЗ») і регіональні підприємства приміських пасажирських перевезень
Господарство перевезень	Для підвищення ефективності роботи залізничного транспорту передбачається реформування системи управління рухом поїздів, яка буде складатися з таких ланок, як: Головний центр управління перевезеннями – регіональні (дорожні) центри управління перевезеннями – станції
Колійне господарство	Виділення Дирекції з ремонту колії на другому етапі зі складу залізниць і приєднання її до дочірнього підприємства ДАК «УЗ» «Ремколія». В міру створення конкурентного середовища деякі заводи реорганізуються в ВАТ та на ринку можуть бути реалізовані частини їх акцій зі збереженням контрольного пакета акцій за ДАК «УЗ»
Господарство електропостачання та сигналізації і зв'язку	Протягом всіх етапів реформування підприємства господарства продовжують функціонувати в складі залізниць, як підрозділи інфраструктури.
Локомотивне господарство	Створення приміських пасажирських компаній, до складу яких передаються моторвагонний рухомий склад і відповідні депо; створення центрів технічного сервісу на базі локомотиво-ремонтних заводів, до складу яких від залізниць повинні бути передані найбільш потужні і технічно оснащені локомотивні депо.

Підкреслено, що реалізація поставлених цілей можлива при виконанні на підготовчому етапі задач, які полягають в створенні умов для розвитку конкуренції в сфері ремонту вантажних вагонів та організаційно-правових умов для участі сторонніх інвесторів у розвитку вагоноремонтних потужностей; забезпеченні фінансової прозорості діяльності Державної Акціонерної Компанії «Українські залізниці» з ремонту та утримання вантажних вагонів; скороченні неприбуткових активів компанії; оптимізації структури управління вагонним господарством. Для досягнення необхідної мети вважається за необхідне розділення експлуатаційної та ремонтної частин функціонування структурних підрозділів вагонного господарства.

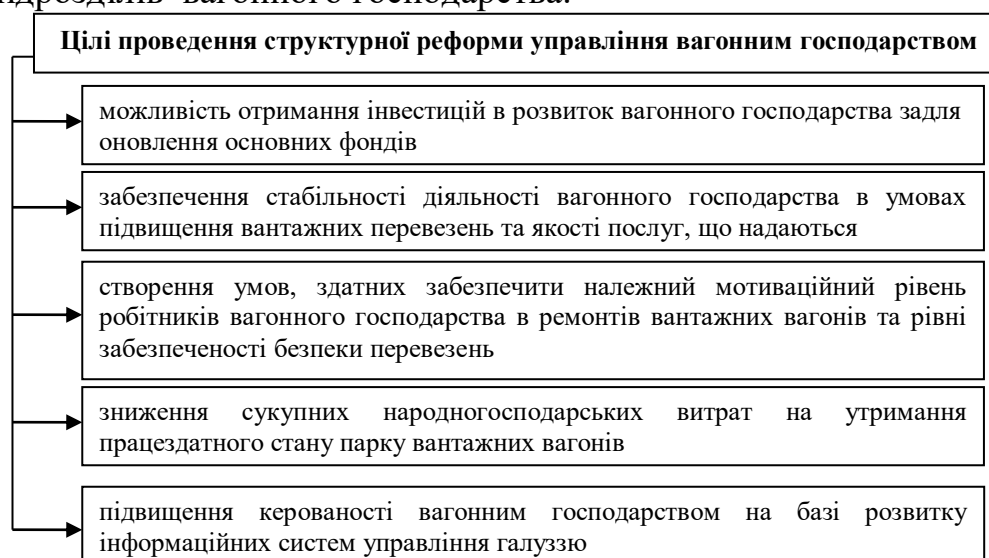

Рис. 2. Основні цілі реформування структури управління вагонним господарством

В процесі побудови стратегії реструктуризації структурного підрозділу вагонного господарства визначено: місію та цілі підприємства при проведенні реформування залізничного транспорту, основні ризики зовнішнього і внутрішнього середовища діяльності вагонного депо. З метою розробки пропозицій була проведена комплексна діагностика структурного підрозділу, що включає аналіз матеріально-технічного забезпечення, аналіз фінансово-економічного стану, аналіз навантаження ресурсів (потужностей підприємства), визначення стану активів та структури витрат.

В процесі дослідження встановлено, що розподіл за видами діяльності (експлуатаційну та ремонтну) призведе до перерозподілу ресурсів усередині вагонних депо. На цій основі в роботі розроблено розподіл витрат за елементами витрат і основних фондів за експлуатаційною та ремонтною діяльністю вагонного депо, а також перерозподіл працівників.

Розподіл за видами діяльності (експлуатаційну і ремонтну) призведе до перерозподілу основних виробничих фондів усередині вагонних депо, що вплине на основні показники їх використання – фондівіддачу, фондоозброєність, фондомісткість. З метою їх підвищення запропоновані рекомендації при визначенні виробничої потужності ремонтних вагонних депо та виявлено ефективний напрямок їх використання в нових умовах господарювання.

У третьому розділі **«Стратегія підприємства залізничного транспорту в умовах реформування галузі»** запропоновано механізм реалізації стратегії реструктуризації вагонного депо, обґрунтовано стратегію структурного підрозділу в умовах реалізації концепції реформування залізничного транспорту України для експлуатаційної та ремонтної діяльності вагонного господарства окремо.

Зіставляючи теоретичні основи побудови і реалізації механізму реструктуризації, розроблено стратегію реструктуризації структурних підрозділів вагонного господарства в умовах реформування залізничного транспорту (рис.3).

Запропоновані заходи стратегії реструктуризації структурних підрозділів вагонного господарства здатні: підвищити ефективність діяльності галузі за рахунок адаптації діяльності його структурних підрозділів до ринкових умов функціонування за рахунок проведення реструктуризації підприємства; залучити додаткові інвестиції на оновлення основних фондів за рахунок зміни форми власності ремонтної діяльності вагонних депо; підвищити мотиваційний рівень працівників структурних підрозділів вагонного господарства, як наслідок трансформаційних перетворень галузі; забезпечити стабільність діяльності структурних підрозділів вагонного господарства в умовах збільшення обсягу вантажних перевезень та підвищити якість послуг з ремонту та технічного обслуговування вантажних вагонів для приватних компаній-операторів через скасування централізованого управління господарством.

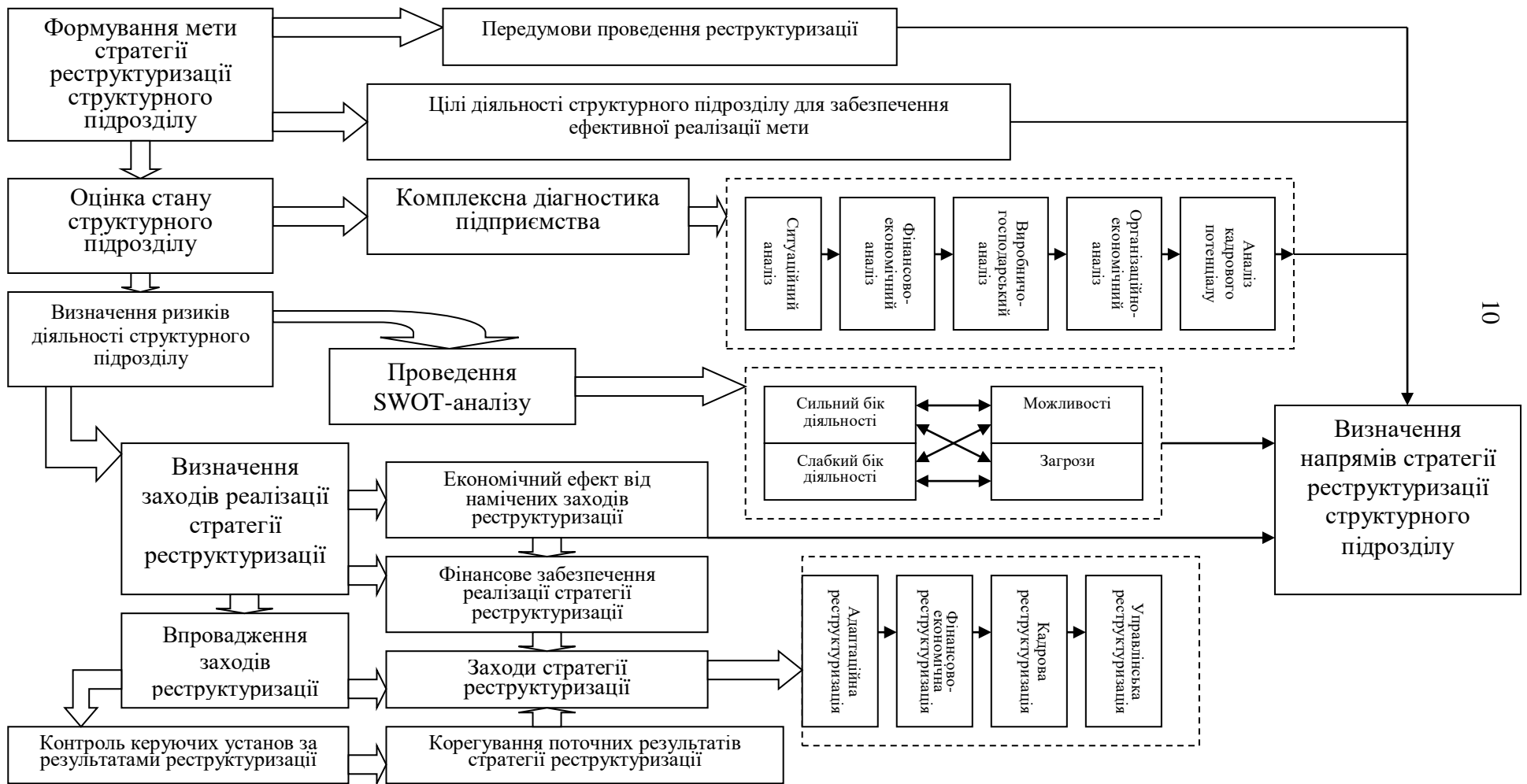

Рис. 3. Удосконалення механізму реалізації стратегії реструктуризації структурних підрозділів залізничного транспорту в умовах його реформування

Встановлено, що забезпечення зростання конкурентоспроможності структурних підрозділів вагонного господарства можливе при розділенні основної (експлуатаційної) та підсобно-допоміжної (ремонтної) частин діяльності вагонних депо (рис.4). В якості обґрунтування запропонованого заходу визначені передумови і наслідки реструктуризації структури управління вагонним господарством через розділення експлуатаційного і ремонтного комплексів його діяльності.

Умовні позначки:
 ВЧДЕ – експлуатаційне вагонне депо; ВЧДР – ремонтне вагонне депо;
 ПТО- Пункт технічного обслуговування; ППОВ – пункт підготовки вагонів до перевезень;
 ППОГ – пункт опробування гальм; ПТП – пункт технічної передачі вагонів;
 ППС – промивочно-пропарювальна станція.

Рис. 4. Удосконалена організаційна структура вагонного господарства Донецької залізниці після реалізації першого етапу реформування

Вважається, що основні зміни в роботі ремонтної діяльності пов'язані зі зміною схеми постачання ремонтних депо запасними частинами та матеріалами після проведення реструктуризації. Основна пропозиція виходить з уведення прямого централізованого постачання запчастинами та матеріалами вагонного депо безпосередньо з Головного управління матеріально-технічного забезпечення, що має створити гнучкий та прозорий механізм постачання запасними частинами та матеріалами вагонного депо в умовах реформування залізничної галузі (рис.5). Виключення із схеми служби матеріально-технічного забезпечення на рівні залізниці сприятиме переходу функціонування підприємства до ринкових умов господарювання, що є головною метою реформування залізничного транспорту.

Запропоновано основні заходи, що дозволять досягти оптимізації експлуатаційної діяльності вагонного господарства Донецької залізниці. З метою підвищення ефективності її діяльності необхідним є скорочення кількості Пунктів технічного обслуговування вантажних вагонів (ПТО) та скорочення їх працівників згідно з основними вимогами нормативної роботи виробництва.

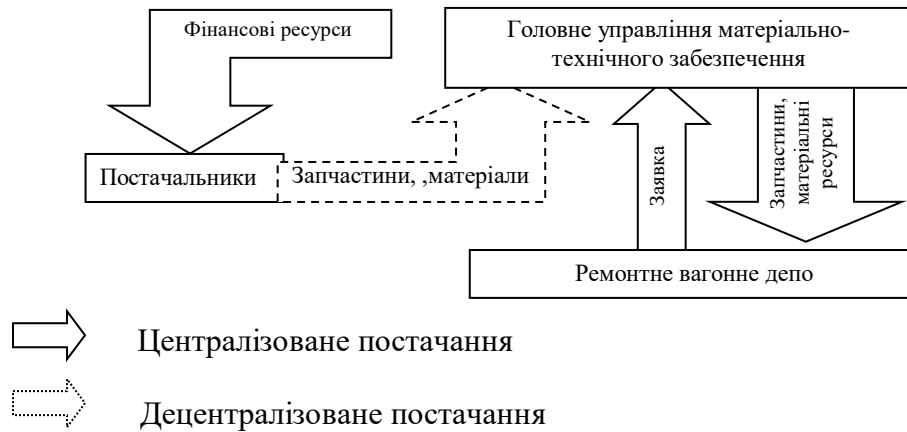

Рис. 5. Схема постачання запасних частин та матеріалів у ремонтне вагонне депо після проведення реструктуризації підприємства

Визначено, що схема розподілу матеріального забезпечення для експлуатаційних депо після реформування зазнає змін, що стосуються питань контролю за їх перерозподілом (рис.6).

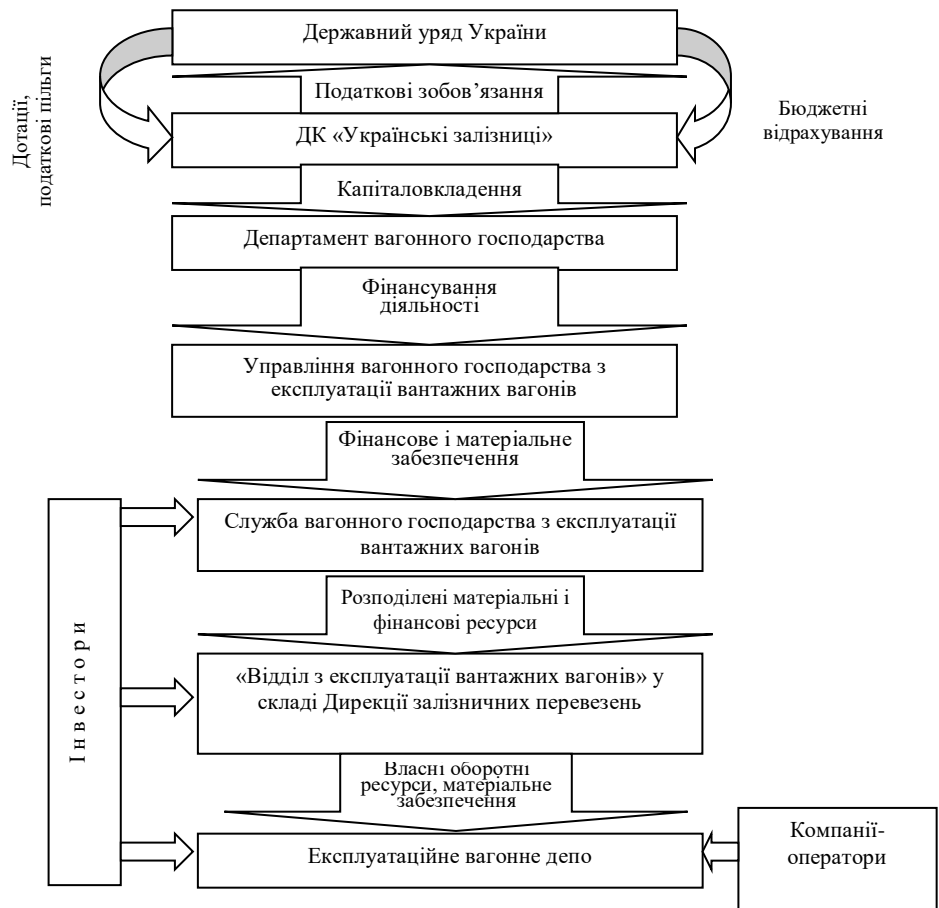

Рис. 6. Схема розподілу фінансового та матеріального забезпечення для експлуатаційних депо після реформування

В межах оптимізації діяльності вагонного господарства Донецької залізниці прогнозується суттєве зростання обсягу приведеної роботи при зниженні питомих витрат в розрахунку на одиницю фізичного обсягу роботи внаслідок скорочення виробничого персоналу. Таким чином, прогнозується, що обсяг приведеної роботи за визначений рівень часу повинен зрости більше, чим повна собівартість цього обсягу приведеної роботи за той же проміжок часу (формула 1).

Виходячи з попереднього, залежність собівартості одиниці фізичного обсягу приведеної роботи повинна мати вигляд функції змінних (Змін) та постійних (Пост) витрат для двох однакових проміжків часу (перше півріччя і друге півріччя):

$$\left\{ \begin{array}{l} (Змін) + \frac{Пост}{O_1} = 11,56 \\ (Змін) + \frac{Пост}{O_2} = 11,39 \end{array} \right. \quad (1)$$

де O_1, O_2 - обсяг приведеної роботи за встановлений проміжок часу (перше півріччя, друге півріччя);

$Пост$ - постійні витрати за встановлений проміжок часу;

(Змін) - питомі змінні витрати, тобто витрати в розрахунку на одиницю фізичного обсягу приведеної роботи.

Графічно дана залежність зображена у вигляді гіперболи на рис.7.

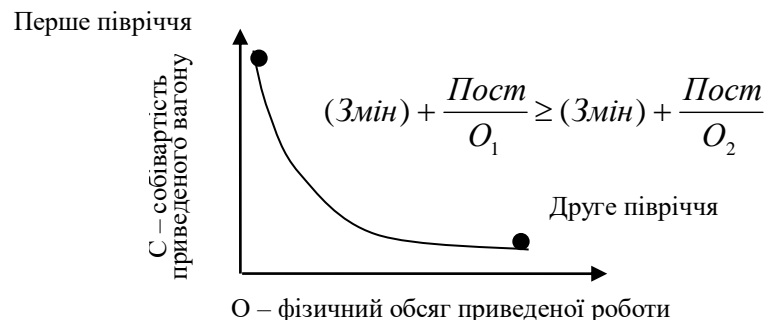

Рис. 7. Графічна залежність питомих витрат собівартості від обсягу приведеної роботи

Згідно з проведеними розрахунками, нормативів роботи працівників експлуатаційної діяльності вагонних депо встановлено, що загальне скорочення становитиме 50 чоловік. Таким чином, розроблені пропозиції щодо розподілу функцій забезпечать скорочення експлуатаційних витрат за рахунок економії заробітної плати, відрахувань на соціальні заходи, амортизаційних відрахувань, витрат на ремонт основних виробничих фондів та інших витрат, забезпечили економію близько 3,5 млн. грн.

ВИСНОВКИ

Дисертаційна робота присвячена вирішенню наукового питання стосовно розробки теоретичних і методичних підходів до побудови і реалізації механізму стратегічної реструктуризації структурного підрозділу вагонного господарства залізничного транспорту в умовах розділення експлуатаційної та ремонтної діяльностей. Отримано наступні результати:

1. Визначено, що в якості основного поняття стосовно «перебудови» всієї залізничної ланки транспортної системи України доречним є користування поняттям «реформування». Запропоновані визначення понять «реформування залізничного транспорту» і «реструктуризація структурного підрозділу».

2. Визначено, що серед основних документів нормативно-правової бази діяльності підприємств залізничного транспорту, що повинні бути перероблені в умовах очікуваних змін вирізняються загальнодержавний та транспортний рівні. З метою удосконалення системи нормативно-правового забезпечення діяльності структурних підрозділів вагонного господарства в роботі надані пропозиції щодо необхідності її регулювання в умовах проведення реформування залізничного транспорту. Запропонована схема

впровадження заходів оптимізації експлуатаційної та ремонтної діяльності вагонного господарства.

3. З метою забезпечення конкурентоспроможності залізничного транспорту та пристосування діяльності його структурних підрозділів до умов ринкового середовища в дисертаційній роботі запропоновано удосконалений механізм реалізації їх стратегічної реструктуризації. Проаналізувавши передумови проведення реструктуризації, доведено, що діюча структура управління потребує докорінних структурних змін і реалізація запропонованих пропозицій дозволяє забезпечити підвищення ефективності діяльності структурних підрозділів.

4. Проаналізовано існуючу структуру управління залізничним транспортом і виявлені основні зміни в діяльності його функціональних господарств згідно з положеннями Концепції реформування. З метою ефективного проведення структурних перебудов галузі надано практичні рекомендації проведення етапів реформування залізничного транспорту та надано оцінку заходів, що пропонуються Концепцією реформування для галузі.

5. З метою забезпечення ефективності діяльності галузі в умовах реформування та підвищення інвестиційної привабливості його структурних підрозділів для приватного капіталу запропоновані заходи реструктуризації вагонного господарства через розмежування функцій експлуатаційної і ремонтної діяльності. В межах даного заходу визначені передумови і очікувані результати, що доводять ефективність проведення запропонованих заходів.

6. Для структурних підрозділів вагонного господарства в умовах трансформаційних змін на залізничному транспорті питання використання основних фондів набуває важливого характеру. Розподіл за видами діяльності (експлуатаційну і ремонтну) призведе до перерозподілу всередині вагонних депо і вплине на основні показники використання основних виробничих фондів. Для визначення напряму ефективного використання основних фондів в умовах реалізації стратегії реструктуризації в дослідженні визначені основні умови їх розділення і надано практичні рекомендації щодо визначення виробничої потужності ремонтного вагонного депо.

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у фахових наукових виданнях:

1. Дейнека А.Г. Пути повышения эффективности деятельности предприятий железнодорожного предприятия в условиях его реформирования / А.Г. Дейнека, Т.В. Фомина (Т.В. Нескуба) // Вісник економік транспорту та промисловості. – 2007.-№19.-С241-243.

2. Фомина Т.В. (Нескуба Т.В.) Зарубежный опыт реформирования железнодорожного транспорта как предпосылки Концепции Государственной программы реформирования железнодорожного транспорта Украины / Т.В. Фомина // Вісник економік транспорту та промисловості. – 2008.-№ 21.–С.121-124.

3. Маковоз Е.В. Теоретические подходы к разработке стратегии предприятия железнодорожного транспорта / Е.В. Маковоз, Т.В. Фомина (Т.В. Нескуба) // Вісник економік транспорту та промисловості. - 2008. - № 24.-С.125-127.

4. Нескуба Т.В. Побудова моделі організаційної структури управління вагонним господарством з метою підвищення ефективності діяльності залізничного транспорту / Т.В. Нескуба // Вісник Міжнародного Слов'янського університету. Сер: Економіка. – 2008.-№2 (11).—С.20-24.

5. Нескуба Т.В. Економічні підходи до покращення використання основних виробничих фондів лінійного підприємства залізничного транспорту в умовах його структурних перебудов / Т.В. Нескуба // Науково-практична конференція «Стратегія і динаміка відтворення основних фондів: тенденції, аспекти моделі економічного розвитку» 20-21 січня 2009 року м. Харків, ХНУ.-2009.-№.-С 38-41.

6. Нескуба Т.В. Нормативно-правове забезпечення діяльності підприємств залізничного транспорту в умовах структурних перетворень / Т.В.Нескуба // Вісник економік транспорту та промисловості. – № 25. – 2009. – стр.39-42.

7. Нескуба Т.В. Організаційно-економічні заходи підготовки підприємства до реалізації процесу його реструктуризації / Т.В. Нескуба // Вісник Міжнародного Слов'янського університету. Сер: Економічні науки - №1(12). - 2009. – стр.2-5.

8. Нескуба Т.В. Стратегія розвитку підприємств вагонного господарства залізничного транспорту України в умовах реформування галузі / Т.В. Нескуба // Вісник економік транспорту та промисловості. - № 26. – 2009.- стр.122-125.

Тези доповідей на міжнародних конференціях:

9. Дейнека О.Г. Економічні передумови формування операторів перевезень на залізницях України / О.Г. Дейнека, Т.В. Фомина (Т.В. Нескуба) // Матеріали VI міжнародної наукової конференції «Проблеми економіки транспорту». – Дніпропетр. нац. університет залізничного транспорту ім. акад. Лазаряна. – Д: ДПТ, 2007. – С.131.

10. Фомина Т.В. (Нескуба Т.В.) Організаційно-економічний механізм реформування залізничного транспорту в умовах Євроінтеграції / Т.В. Фомина (Т.В. Нескуба) //Матеріали Третьей международной научно-практической конференции «Тенденции развития экономики и формирование современной системы управления внешнеэкономическими связями предприятия (30-31 марта 2007 г.)» - Симферополь: ДиАйПи, 2007 – с.120-121.

11. Фомина Т.В. (Нескуба Т.В.) Реструктуризація підприємств залізничного транспорту як невід'ємна складова підвищення конкурентоспроможності галузі / Т.В. Фомина (Т.В. Нескуба) //Матеріали VII міжнародної наукової конференції «Проблеми економіки транспорту». – Дніпропетр. нац. університет залізничного транспорту ім. акад. Лазаряна. – 2008 – с.97.

12. Фоміна Т.В. (Нескуба Т.В.) Аналіз існуючої організаційної структури вагонного господарства залізничного транспорту України / Т.В. Фоміна (Т.В. Нескуба) // Вісник економік транспорту та промисловості: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції м. Коктебель – Х: УкрДАЗТ. – № 22 – 2008 – с.81-82.

13. Фоміна Т.В. (Нескуба Т.В.) Економічні підходи до реалізації ринкової трансформації залізничного транспорту України / Т.В. Фоміна (Т.В. Нескуба) // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції м. Судак – К: ГЭТУТ, 2008. –С.169-170.

АНОТАЦІЯ

Нескуба Т.В. Стратегія підприємства залізничного транспорту в умовах реформування галузі. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Українська державна академія залізничного транспорту. Харків, 2011.

Дисертаційне дослідження присвячено розробці теоретико-методологічних основ реалізації удосконаленого механізму стратегії реструктуризації структурного підрозділу залізничного транспорту в умовах трансформаційних змін.

Проаналізована законодавча та нормативно-правова база діяльності структурних підрозділів залізничного транспорту і запропоновано її удосконалення в умовах реформування галузі для ефективного функціонування її підприємств.

Надано економічні підходи до покращення використання основних виробничих фондів структурного підрозділу залізничного транспорту в умовах його реформування

Удосконалено структуру управління вагонним господарством згідно умов Концепції реформування залізничного транспорту. Запропоновано основні стратегічні напрямки оптимізації експлуатаційної та ремонтної діяльності вагонного господарства, з метою отримання інвестиційної складової та інноваційного розвитку.

Ключові слова: залізничний транспорт, вагонне господарство, реструктуризація, експлуатаційна діяльність, підсобно-допоміжна діяльність, інновації, інвестиції, структура управління.

АННОТАЦИЯ

Нескуба Т.В. Стратегия предприятия железнодорожного транспорта в условиях реализации реформирования отрасли.- Рукопись.

Диссертация на получение научной степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями

(по видам экономической деятельности). Украинская государственная академия железнодорожного транспорта. Харьков, 2011.

Диссертационное исследование посвящено разработке теоретико-методических основ разработки и реализации усовершенствованного механизма стратегического реформирования структурных подразделений железнодорожного транспорта в условиях реализации Концепции реформирования.

Структурными предприятиями железнодорожного транспорта осуществляется основная часть перевозок грузов и пассажиров в Украине, поэтому в условиях современной экономической ситуации актуальным является решение вопроса относительно повышения экономической эффективности их деятельности посредством инструментов современного менеджмента.

На основании проведенного исследования основных понятий процесса трансформации названы и определены особенности проведения изменений на железнодорожном транспорте и его структурных предприятий. Предлагается, что «реформирование» железнодорожного транспорта Украины будет произведено посредством «реструктуризации» его функциональных изменений на предприятиях.

Анализ зарубежного опыта реформирования железнодорожного транспорта и его структурных подразделений показал, что основная стратегическая направленность структурных изменений состоит в разделении государственного и частного секторов деятельности предприятий. Для вагонного хозяйства необходимым является разделение эксплуатационной и ремонтной частей деятельности вагонных депо.

Выявлено несоответствие действующей законодательной и нормативно-правовой базы деятельности структурных подразделений железнодорожного транспорта к требованиям рыночной экономики. В исследовании предложены варианты изменения положений основных документов регламентирующих деятельность предприятий железнодорожного транспорта.

Проведенный анализ деятельности отрасли железнодорожного транспорта в целом, а также конкретного структурного предприятия позволил выявить основные внутренние и внешние угрозы деятельности на современном этапе развития отрасли, а также определить основные стратегические направления деятельности для их решения.

В ходе исследования установлено, что распределение по видам деятельности (эксплуатационную и ремонтную) приведет к перераспределению ресурсов внутри вагонных депо. На этой основе для эксплуатационной и ремонтной деятельности вагонного депо в работе предоставлен: анализ распределения расходов по элементам затрат; анализ использования основных средств; анализ использования контингента и фонда оплаты труда.

Распределение по видам деятельности (эксплуатационную и ремонтную) приведет к перераспределению основных производственных

фондов внутри вагонных депо и улучшит основные показатели их использования – фондоотдачу, фондовооруженность, фондоемкость. С целью их улучшения предложены рекомендации для определения производственной мощности ремонтных вагонных депо, и выявлены эффективные направления их использования в новых условиях ведения хозяйства.

Предложено усовершенствование механизма реализации стратегии реструктуризации структурных подразделений вагонного хозяйства, где учтены особенности их функционирования.

На основании обоснования целесообразности реструктуризации вагонного хозяйства путем разделения эксплуатационной и ремонтной деятельности построена структура управления вагонным хозяйством и предложены структуры управления для каждого из функциональных комплексов.

Разработаны и предложены основные мероприятия по оптимизации эксплуатационной деятельности структурных подразделений вагонного хозяйства и повышения эффективности работы ремонтных предприятий вагонного хозяйства при проведении реформирования железнодорожного транспорта.

Ключевые слова: железнодорожный транспорт, вагонное хозяйство, реструктуризация, эксплуатационная деятельность, подсобно-вспомогательная деятельность, структура управления, инновации, инвестиции.

ANNOTATION

Neskuba T.V. Strategy of enterprise of railway transport in the conditions of reformation of industry. - Manuscript.

Thesis for a master's degree of an economic sciences candidate in speciality 08.00.04 is an economy and management enterprises (after the types of economic activity). Ukrainian state Academy of Railway Transport. Kharkiv, 2011.

The thesis research is devoted development teoretiko-methodological bases of development and realization of mechanism of strategy of restructuring of structural subdivision of railway transport in the conditions of transformation changes on him.

The operating legislative is analysed and normatively legal base of activity of structural subdivisions of railway transport and changes are offered in documents which must be the industries done at reformation for the effective functioning of its enterprises.

An analysis is done and the estimation of the modern state of railway transport, carriage economy, is given and him structural subdivisions. Found out the basic external and internal problems of their activity, which must be the strategies of restructuring decided during realization.

The structure of management a carriage economy is improved in obedience to the terms of Conception of reformation of railway transport. Basic strategic

directions of optimization of operating activity of carriage economy are offered increase of strategic cost of repair carhouse in the conditions of the expected changes.

Keywords: railway transport, carriage economy, restructuring, operating activity, subsidiary-auxiliary activity, innovations, investments, management structure.

НЕСКУБА ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА

**СТРАТЕГІЯ ПІДПРИЄМСТВА ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ В
УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ГАЛУЗІ**

08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата економічних наук

Надруковано згідно з оригіналом автора

Відповідальний за випуск

О.Ю. Гайдук

Підписано до друку _____ . Формат паперу 60x84 1/16.

Друк різнограф. Папір офсетний. Обсяг 0,9 ум. друк. арк.

Наклад 100 прим. Зам № _____ . Безкоштовно.

Видавництво УкрДАЗТ

Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 2874 від 12.06.2007р.

61050, Харків, майдан Фейєрбаха,7

Друкарня УкрДАЗТу, м.Харків, майдан Фейсрбаха,7